

وضعیت تولید علم در ایران در گروه علوم انسانی وموانع توسعه‌ی علمی در این گروه

مصیب سامانیان^۱

چکیده

یکی از شاخص‌های مهم و معتبر در تعیین میزان تولید علم در جهان، فعالیت‌های علمی، تحقیقاتی دانشگاهی است. توان و ظرفیت علمی هر کشور یکی از معیارهای ارزیابی میزان توسعه یافتگی آن کشور به شمار می‌رود و ارتقای این توان مستلزم وضعیت تولید اطلاعات علمی است.

در این تحقیق با مراجعه به سه پایگاه اطلاعاتی Science Citation Index، Social Science Citation Index و Art & Humanities که از تولیدات Information Science Institute می‌باشد به مطالعه وضعیت علمی ایران پرداخته شده است. ابتدا بر اساس رکوردهای ثبت شده در این سه پایگاه به تجزیه و تحلیل وضعیت تولید علمی ایران در سال ۱۹۹۹ و سپس به توزیع فراوانی تولید علمی ایران در گروه علوم انسانی به تفکیک رشته‌های فرعی آن در بین ۱۶ کشور، از سال ۱۹۸۱ تا ۲۰۰۰ پرداخته شد که ایران با مشارکت در تولید ۹۳۶ رکورد اطلاعاتی در مرتبه سیزدهم قرار دارد. که در بین این پایگاهها، SCI یا نمایه استنادی علوم با ۹۳۸ رکورد (۹۶/۹٪) حاوی بیشترین تولیدات علمی ایران است و گروه علوم پایه با ۵۰۵ رکورد (۵۲/۱٪) و گروه تحصیلی علوم انسانی با ۳/۱ درصد کمترین سهم از تولدات علمی ایران را به خود اختصاص داده است. تولیدات گروه علوم انسانی با ۳۰ رکورد اطلاعاتی مجموعاً در ۱۲ رشته موضوعی قرار گرفته‌اند و روانشناسی اجتماعی با ۳۰ رکورد اطلاعاتی مجموعاً در ۱۲ رشته موضوعی قرار گرفته‌اند و روانشناسی اجتماعی با ۵۶/۶٪ دارای بیشترین تولیدات این گروه بوده است.

۱- استاد یار و معاون پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد

مقدمه

دیرزمانی است که از رویارویی ما با دنیای نوین می‌گذرد. دنیایی که در تعریف کردن حدود و ثغور آن، بنیاد نهادن مفاهیمش و آفریدن ثمراتش، چندان فعال نبوده‌ایم، اما آثارش و پی آمده‌های خوب و بدش را عمیقاً تجربه کرده‌ایم. در اینجا واقعا مهم نیست که صدای دنیای مدرن را اولین بار از لوله‌ی توپ پرتغالیها در خلیج فارس شنیدیم یا از گوی روشنفکرانی که فرنگ را تجربه کرده بودند.

اندیشه گرانی چون ماکس وبر و یورگن هابرماس، مدرنیته را عصر جدایی سه حوزه اخلاق، هنر و علم میدانند.

اندیشه روشنگری نویدبخش آن بود که جدایی منطق عمل در سه حوزه‌ی فوق و انباشت دائم دانش در این عرصه‌ها نهایتاً بتواند سعادت را فراروی انسان قرار دهد.

بدین سان علم به عنوان یکی از سه پایه اصلی اندیشه‌ی مدرن پی ریزی کننده اصلی‌ترین وجوه دنیای نوین بوده و هست و تکنولوژی به عنوان جزیی از این آگاهی فنی نسبت به طبیعت، عصای دست انسان در رسیدن به آمال و آرزوهایش بوده است.

چندین سال است که به نصیحت‌های پدران‌های نظیر: تکنولوژی خوب است لیکن باید ارزشهای فرهنگی خودمان را حفظ کنیم یا به گفته‌های مشابه دل خوش کرده‌ایم.

متأسفانه از این وعظ و نصیحتها چیزی عایدمان نخواهد شد.

برخورد ما در مقابل علم و تکنولوژی چیست؟ با توجه به اعتقاد فدریکو مایور که علم را اصلی‌ترین مولفه قدرت در قرن بیست و یکم میدانند که واقعاً ردایی از حقیقت بر تن دارد. این اصلی‌ترین مولفه قدرت با همه مواهبی که بر

انسان ارزانی کرده، هنوز رضایت خاطرش را بر نیاورده است. انسان بیشتر از آن می‌طلبد زیرا او در پی علم با کیفیت‌تر، مسئولانه‌تر و انسانی‌تر است و آن چه در این میان مهم است این است که سهم ما ایرانیان از این طلب چیست؟

اطلاعات در مفهوم عام، در دوره‌های مختلف و به شکلهای گوناگون، نقشی مهم و اساسی در شکوفایی جوامع بشری ایفا کرده است. افزایش فعالیت پژوهشی و اهمیت دادن به امور تحقیقاتی در هر کشور سبب توسعه و پیشرفت و رسیدن به استقلال واقعی خواهد شد، به همین دلیل بخش قابل توجهی از امکانات، مادی و معنوی کشورهای پیشرفته جهان صرف امور تحقیقاتی می‌شود.

با توجه به اینکه اطلاعات یکی از منابع راهبردی ملی و اساس توسعه اجتماعی، اقتصادی و فنی است. در دنیای امروز اطلاعات علمی و فنی نقش بسیار مهم در بخشهای گوناگون توسعه اجتماعی و اقتصادی ایفا می‌کند. و یکی از شاخصه‌های مهم و معتبر در تعیین میزان تولید علم در جهان، تعداد مقالات چاپ شده در مجلات معتبر علمی دنیاست.

متوسط رشد تولید علم در جهان در دهه نود برابر $4/6$ درصد برآورد می‌شود که در تفکیک کشورهای جهان به سه گروه تقسیم می‌شوند.

- گروه اول کشورهای پیشرفته شامل ایالات متحده، ژاپن، آلمان، بریتانیا و فرانسه با رشد 4 درصد.

- گروه دوم کشورهای در حال پیشرفت شامل کره جنوبی، تایوان، هنگ‌کنگ و سنگاپور با متوسط رشد 21 درصد.

- گروه سوم کشورهای اسلامی شامل بحرین، عراق، اردن، ترکیه، مصر، عربستان، نیجریه، مالزی، ایران، پاکستان، اندونزی، کویت، بنگلادش با متوسط رشد $6/6$ درصد.

بیشترین رشد تولید علم در میان این سه گروه به کره جنوبی با 27 درصد تعلق دارد و کمترین رشد را کشور عراق با 13 - درصد داشته است. در گروه اول

وضعیت تولید علم در ایران در گروه علوم انسانی و موانع توسعه‌ی.....

بیشترین رشد را آلمان با ۷ درصد و کمترین رشد را آمریکا با ۲/۶ درصد داشت در گروه دوم بیشترین رشد را کره جنوبی با ۲۷ درصد و کمترین رشد را تایوان با ۱۷ درصد دارا بود.

در گروه سوم بیشترین رشد را ترکیه با ۵/۲ درصد و کمترین رشد را عراق، با ۱۳- درصد داشته است.

متوسط رشد شاخص برای ایران در دهه ۹۰، ۱۸ درصد بود که در میان ۲۲ کشور اسلامی رتبه چهارم را داشت.

حجم مقالات چاپ شده در بیست و دو کشور در سال ۲۰۰۰ میلادی برابر با ۵۸۵/۵۶۲ مقاله بود که متوسط مقالات برای هر کشور ۲۶/۶۱۶ مقاله و سهم ایران در این مجموعه ۱۴ درصد است.

و در زندگی امروزی قانونی تخلف ناپذیر حاکم است: نژادی که ارزشی برای هوش تربیت یافته قائل نباشد محکوم به فناست. امروز ما بقای خودمان را به گونه‌ای حفظ می‌کنیم، اما فردا که علم یک گام دیگر به پیش بردارد، دیگر امکان هیچ گونه فرجام خواهی نسبت به حکمی که درباره ناآموختگان صادر می‌شود، وجود نخواهد داشت و یکی از شاخصهای مهم و معتبر در تعیین میزان تولید علم در جهان فعالیتهای علمی، تحقیقاتی دانشگاهی است. توان و ظرفیت علمی هر کشور یک از معیارهای ارزیابی میزان توسعه یافتگی آن کشور بشمار می‌رود و ارتقای این توان مستلزم بهبود وضعیت تولید اطلاعات علمی است. و برای سنجش وضعیت تولید اطلاعات علمی از علم سنجی استفاده می‌کنند که علم سنجی یکی از رایج‌ترین روشهای ارزیابی فعالیتهای علمی می‌باشد و این روش در روسیه سابق پدید آمد و در کشورهای اروپای شرقی بویژه مجارستان برای اندازه گیری علوم در سطح ملی و بین المللی استفاده شد.

با علم بر اینکه ارزشیابی کمی علوم منجر به باروری و توسعه می‌شود و می‌تواند کمک بزرگی برای مسئولان و برنامه ریزان باشد تا آنها بتوانند با هزینه

کمر بیشترین استفاده از منابع مالی و انسانی برده و در بهینه سازی ساختار اقتصادی - اجتماعی کشورها موثر باشد.

و اساس کار علم سنجی بر آن است تا با استفاده از چهار متغیر اساسی شامل مولفان، انتشارات علمی، مراجع و ارجاعات، با ترکیبی مناسب از شاخصهای مبتنی بر این متغیرها خصایص علم و پژوهش علمی را نمایان سازد.^۱ و در این تحقیق با مراجعه به سه پایگاه اطلاعاتی ISI Information Science Institute که شامل SCI (Science citation In dex) و SSCI (Social Science citation Index) و Art & Humanities می‌گردد و توسط موسسه اطلاعات علمی در امریکا منتشر می‌شوند و سه نمایه استنادی در موضوعات مختلف می‌باشند به وضعیت علمی ایران پرداخته شده است. ویژگی این پایگاهها آن است که داده‌های کتابشناختی آنها از مهمترین نشریات علمی معتبر در رشته‌های مختلف و در سطح کل جهان استخراج می‌شوند.

و پایگاه اطلاعاتی Art & Humanities نمایه نامه استنادی هنر و علوم انسانی دربرگیرنده اطلاعات بیش از ۱۱۰۰ نشریه معتبر جهان در زمینه‌های هنر، ادبیات، تئاتر و هنرهای نمایشی، مذهب، تاریخ، معماری، رادیو و تلویزیون و موسیقی می‌باشد و پایگاه اطلاعاتی SSCI نمایه نامه استنادی علوم اجتماعی دربرگیرنده اطلاعات بیش از ۱۴۰۰ مجله علمی معتبر در سطح جهان است که بیش از ۵۰ موضوع در زمینه‌های علوم اجتماعی، جامعه‌شناسی، ارتباطات، علوم تربیتی، روانشناسی و مدیریت را شامل میشود.

۱ - مولفان به عنوان یکی از شاخصهای فعالیت علمی در کشورهای مختلف می‌باشد که می‌تواند مبنایی برای مقایسه آنها محسوب گردد انتشارات علمی تمامی مکاتبات و ارتباطات علمی چاپ شده را می‌تواند شامل باشد. مراجع مورد استفاده انتشارات علمی نشان دهنده منابع، خاستگاه و بویژه قدرت اندیشه‌های گنجانده شده در این مقالات هستند و ارجاعات به یک انتشار علمی نشان دهنده مراجع مرتبط با آن می‌باشد.

وضعیت تولید علم در ایران در گروه علوم انسانی و موانع توسعهی....

و به منظور تبیین وضعیت علمی ایران و میزان تولید علمی بر اساس رکوردهای ثبت شده در این سه پایگاه ابتدا تجزیه و تحلیل وضعیت تولید علمی ایران در سال ۱۹۹۹ م صورت پذیرفت که در این بخش اطلاعاتی چون میزان تولید علمی ایران در سه پایگاه تفکیک زبان، گروه تحصیلی آورده شده است و سپس به توزیع فراوانی تولید علمی ایران تنها در گروه علوم انسانی به تفکیک رشته‌های فرعی که دارای رکورد ثبت شده در این پایگاهها بوده‌اند با اطلاعات لازم قید شده است و سپس به مقایسه وضعیت ایران در بین ۱۶ کشور از لحاظ میزان تولید اطلاعات علمی پرداخته شده است و سپس به وضعیت تولید اطلاعات علمی ایران در گروه علوم انسانی از سال ۱۹۸۱ تا ۲۰۰۰ میلادی پرداخته شده است.

تولید علمی در ایران در پایگاههای ISI میزان تولیدات علمی ایران در سه پایگاه SCI . SSCI . Art & Humanities در جدول ۱ نشان داده شده است.

میزان تولیدات علمی ایران در سه پایگاه SCI . SSCI . Art & Humanities

ردیف	گروه تحصیلی	تعداد	درصد
۱	Sci	۹۳۸	۹۶/۹
۲	Ssci	۲۸	۲/۸۹
۳	Art & Humanities	۲	۰/۲۱
جمع		۹۶۸	۱۰۰

همانگونه که ملاحظه میشود در بین این پایگاهها، پایگاه SCI که نمایه نامه استنادی علوم میباشد با ۹۳۸ رکورد محتوی بیشترین تعداد تولیدات علمی ایران می‌باشد.

نمایه نامه استنادی علوم اجتماعی SSCI نیز ۲۸ رکورد، و پایگاه Art & Humanities، ۲ رکورد از تولیدات علمی ایران را در ISI دربر داشته اند. سه پایگاه مجموعاً ۹۶۸ رکورد از تولیدات علمی ایرانیان را شامل شده اند. مجموع تولید ایران ثبت شده در سه پایگاه اطلاعاتی ISI طی سال ۱۹۹۹ م، ۹۶/۹ درصد آن در پایگاه SCI، ۲/۸۹ درصد در پایگاه SSCI ۰/۲۱ درصد نیز در پایگاه Art & Humanities قرار دارد.

تولیدات علمی ایران مجموعاً در قالب ۷ نوع مدرک شامل: Meeting, Article, Addition, correction, Editorial, Review, letter, Abstract, news item بوده است. از مجموع ۹۶۸ رکورد ثبت شده ایرانیان ۸۷۹ مورد آن در قالب مقاله Article میباشد.

همانگونه که در جدول شماره ۲ مشاهده می شود مقالات با ۹۰/۸ درصد بالاترین سهم و News Item با ۰/۱ درصد کمترین سهم را به خود اختصاص داده اند.

جدول شماره ۲ توزیع فراوانی نوع مدرک در تولید علمی ایران

ردیف	مدرک	فراوانی	درصد
۱	Article	۸۷۹	۹۰/۸
۲	Meeting Abstract	۵۹	۶/۱
۳	Letter	۱۵	۲/۵۵
۴	Review	۸	۰/۸۳
۵	Editorial	۴	۰/۴۱
۶	Correction, Addidion	۲	۰/۲۱
۷	News item	۱	۰/۱
	جمع	۹۶۸	۱۰۰

تولید علمی ایران به تفکیک زبان

تولیدات علمی ایران به زبانهای انگلیسی، فرانسه و عربی منتشر شده اند که

وضعیت تولید علم در ایران در گروه علوم انسانی و موانع توسعه‌ی.....
 ۹۶۵ مدرک با ۹۹/۷ درصد به زبان انگلیسی و ۲ مدرک با ۰/۲۱ درصد به زبان
 فرانسه و ۱ مدرک به ۰/۱ درصد به زبان عربی منتشر شده است.

تولید علمی ایران به تفکیک موضوع

وضعیت تولیدات علمی ایران به تفکیک گروه‌های عمده تحصیلی ثبت شده
 در پایگاه‌های ISI در جدول شماره ۳ ارائه شده است.

جدول شماره ۳: توزیع فراوانی تولید علمی ایران به تفکیک گروه‌های تحصیلی

ردیف	گروه تحصیلی	تعداد	درصد
۱	علوم پایه	۵۰۵	۵۲/۱
۲	علوم پزشکی	۲۰۴	۲۱/۱
۳	فنی و مهندسی	۱۸۰	۱۸/۶
۴	کشاورزی و دامپزشکی	۴۹	۵/۱
۵	علوم انسانی	۳۰	۳/۱
۶	هنر	۰	۰
	جمع	۹۶۸	۱۰۰

از مجموع ۹۶۸ رکورد تولید علمی ایران، تعداد ۵۰۵ رکورد در علوم پایه،
 ۲۰۴ رکورد در علوم پزشکی، ۱۸۰ رکورد در فنی و مهندسی، ۴۹ رکورد در
 کشاورزی و دامپزشکی و ۳۰ رکورد در زمینه علوم انسانی می‌باشد.
 همانگونه که ملاحظه می‌شود گروه تحصیلی علوم پایه با بالاترین سهم،
 بیش از نیمی از تولیدات علمی ایران را به خود اختصاص داده است و گروه
 تحصیلی علوم انسانی با سهم ۳/۱ درصدی کمترین سهم از تولیدات علمی ایران را
 در این پایگاه‌ها به خود اختصاص داده است.

وضعیت تولید علمی ایران در گروه علوم انسانی

وضعیت تولیدات علمی گروه علوم انسانی به تفکیک رشته در جدول شماره
 ۴ ارائه شده است.

تولیدات علمی ایران در این گروه با ۳۰ رکورد اطلاعاتی مجموعاً در ۱۲ رشته موضوعی قرار گرفته‌اند: روانشناسی و روانشناسی اجتماعی به ترتیب با ۱۳ و ۴ رکورد ۵۶/۶ درصد از تولیدات این گروه را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول شماره ۴: توزیع فراوانی تولید علمی ایران در گروه علوم انسانی به تفکیک رشته

ردیف	رشته تحصیلی	تولید علمی	درصد
۱	روانشناسی	۱۳	۴۳/۳
۲	روانشناسی اجتماعی	۴	۱۳/۳
۳	مدیریت صنعتی	۲	۶/۶۷
۴	روانشناسی کودکان	۲	۶/۶۷
۵	زبان‌شناسی	۲	۶/۶۷
۶	آموزش و پرورش	۱	۳۳/۳
۷	تاریخ و فرهنگ ایران	۱	۳۳/۳
۸	علوم رفتاری	۱	۳۳/۳
۹	علوم سیاسی	۱	۳۳/۳
۱۰	مدیریت بهداشت	۱	۳۳/۳
۱۱	مدیریت سیستم و بهره‌وری	۱	۳۳/۳
۱۲	کتابداری و اطلاع‌رسانی	۱	۳۳/۳
	جمع	۳۰	۱۰۰

۱۲ رشته علوم انسانی سهمی معادل ۳/۱ درصد از تولیدات علمی ایران را داشته‌اند که سهم هر یک از این ۱۲ رشته به تفکیک در جدول شماره ۵ آورده شده است.

وضعیت تولید علم در ایران در گروه علوم انسانی و موانع توسعه‌ی.....

جدول شماره ۵: سهم رشته های تحصیلی گروه علوم انسانی از کل تولید علمی ایران

ردیف	رشته تحصیلی	تولید علمی	درصد
۱	روانشناسی	۱۳	۱/۳۴
۲	روانشناسی اجتماعی	۴	۰/۴۱
۳	مدیریت صنعتی	۲	۰/۲۱
۴	روانشناسی کودکان	۲	۰/۲۱
۵	زبان شناسی	۲	۰/۲۱
۶	آموزش و پرورش	۱	۰/۱
۷	تاریخ و فرهنگ ایران	۱	۰/۱
۸	علوم رفتاری	۱	۰/۱
۹	علوم سیاسی	۱	۰/۱
۱۰	مدیریت بهداشت	۱	۰/۱
۱۱	مدیریت سیستم و بهره وری	۱	۰/۱
۱۲	کتابداری و اطلاع رسانی	۱	۰/۱
	جمع	۳۰	

همانگونه که در جدول شماره ۵ مشاهده می‌گردد، رشته روانشناسی با اختلاف قابل توجه نسبت به سایر رشته‌ها سهمی معادل ۱/۳۴ درصد از تولید علمی ایران در این گروه را دربر داشته است.

نشریات در تولید علمی ایران

از بین ۴۷۲ عنوان نشریه که ۹۶۸ رکورد تولیدات علمی ایران از طریق آنها منتشر شده است.

نشریه Journal of chemical research که در ۵۳ رکورد حضور داشته دارای بیشترین فراوانی میباشد، نشریات Iranian Journal of science and Technology و Iranian Journal of chemistry and chemical Engineering و International Journal of Psychophysiology و Syn thetic communication به ترتیب با فراوانی ۳۴ ، ۲۰ ، ۲۰ ، ۱۸ در مراتب بعدی قرار گرفته‌اند.

ردیف	نشریه	فراوانی
۱	Journal of chemical research	۵۲
۲	Iranian Journal of science g Technology	۳۴
۳	Iranian Journal of chemistry g chemical Engineering	۲۰
۴	Syn thetic communication	۲۰
۵	International Journal of Psychophysiology	۱۸

تولیدات علمی گروه علوم انسانی در ۲۲ نشریه علمی چاپ شده است و نشریه ردیف ۵ جدول شماره ۶ با فراوانی ۹، بیشترین تعداد رکورد تولیدات علمی این گروه را در بر داشته است و سایر نشریات هر کدام ۱ رکورد تولید علمی ایران را به چاپ رسانیده اند.

ارجاعات به تولید علمی ایران

استنادها نشان دهنده میزان نفوذ و تاثیر علمی می‌باشند. ارزش علمی یک اثر علمی عمدتاً بر مبنای میزان تاثیر آن در آثار علمی بعدی تعیین میشود. مقالاتی که در حوزه علمی خود موثرتر می‌باشند به دفعات بیشتری مورد استناد قرار می‌گیرند و این مقالات از نفوذ و تاثیر بیشتری برخوردار می‌باشند. بر این اساس استنادها به عنوان یکی از ابزارهای مهم در علم سنجی به منظور تعیین اثرات کیفی تولیدات علمی مورد استفاده قرار می‌گیرند. به طور کلی ۸۵۹ استناد به تولیدات علمی ایران در سال ۱۹۹۹ م شده است. ۶۳۰ مورد از ۹۶۸ مورد تولیدات علمی ایران دارای هیچ استنادی نبوده‌اند. در گروه علوم انسانی از ۱۲ رشته این گروه تنها ۴ رشته دارای ارجاع بوده‌اند که بیشترین آن متعلق به رشته روانشناسی کودکان با ۹ ارجاع می‌باشد. رشته‌های روانشناسی و روانشناسی اجتماعی هر کدام دارای ۳ ارجاع و رشته مدیریت بهداشت نیز دارای ۲ ارجاع بوده است.

ضریب تأثیر Impact

ارزش یک اثر علمی بر مبنای تأثیر آن در نوشته‌های بعدی تعیین می‌شوند. بر اساس تحقیقات انجام شده مقالاتی که در حوزه خود موثرتر بودند به دفعات بیشتری مورد ارجاع قرار گرفته‌اند و تأثیر بیشتری در بدنه آن حوزه علمی داشته‌اند.

ضریب تأثیر که حاصل نسبت تعداد استنادها به تعداد تولید علمی می‌باشد همین اثر را نشان می‌دهد بالا بودن میزان این ضریب نشان دهنده تأثیر بیشتر آن اثر در حوزه مربوطه می‌باشد.

بیشترین میزان ضریب، نشان دهنده تأثیر بیشتر آن اثر در حوزه مربوطه می‌باشد.

بیشترین میزان ضریب تأثیر متعلق به گروه علوم پایه با ۱/۲۶ می‌باشد و کمترین آن در گروه کشاورزی و دامپزشکی با ۰/۲۴ می‌باشد و ضریب تأثیر کل تولید علمی ایران که دارای ۸۵۹ استناد بوده برابر ۰/۸۹ شده است که ضریب تأثیر گروه علوم انسانی ۰/۵۷ درصد بوده است که از ۳۰ تولید علمی ایران در گروه علوم انسانی ۱۷ استناد صورت گرفته است و از ۱۲ رشته دارای تولید علمی در گروه علوم انسانی ۴ رشته آن دارای ضریب تأثیر بوده‌اند. رشته روانشناسی کودکان با ضریب تأثیر ۴/۵ در بین رشته‌های این گروه دارای بالاترین ضریب تأثیر می‌باشد.

وضعیت تولید علمی ایران در بین سایر کشورها در پایگاه Sci

بالاترین میزان تولید علمی را امریکا با سهم ۰/۴۵ از سایر کشورهای مورد مطالعه دارا می‌باشد.

ژاپن و آلمان با مقادیر ۱۱/۳ و ۱۰/۶ درصد در مراتب بعدی قرار دارند.

فصلنامه پژوهش‌های تربیتی

در مجموع شش کشور امریکا، انگلستان، ژاپن، آلمان، فرانسه و کانادا ۹۰/۲ درصد از تولید علمی ۱۶ کشور را دارا می‌باشند و تنها ۹/۸ درصد اختصاص به سایر کشورها دارد.

ایران با مشارکت در تولید ۹۳۶ رکورد اطلاعاتی از بین ۱۶ کشور، در مرتبه سیزدهم قرار گرفته است.

بعد از ایران کشورهای پاکستان، کویت و عراق مجموعاً ۰/۱۹ درصد از تولید علمی کشورهای مورد مطالعه را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول شماره ۷: وضعیت تولید علمی ۱۶ کشور جهان در پایگاه *Sci*

ردیف	کشور	فراوانی	درصد
۱	امریکا	۲۶۱/۶۴۷	۴۵
۲	انگلستان	۶۰۱۵۲	۱/۳
۳	ژاپن	۶۴۹۳۴	۱۱/۲
۴	آلمان	۶۱۶۷۶	۱۰/۶
۵	فرانسه	۴۴۲۷۱	۷/۶۱
۶	کانادا	۳۱۹۶۴	۵/۴۹
۷	چین	۲۰۳۹۴	۳/۵۱
۸	هند	۱۵۴۰۷	۲/۶۵
۹	کره جنوبی	۱۰۷۸۷	۱/۸۷
۱۰	ترکیه	۴۹۹۳	۰/۸۶
۱۱	مصر	۲۰۴۹	۰/۳۵
۱۲	عربستان سعودی	۱۳۴۷	۰/۲۳
۱۳	ایران	۹۳۶	۰/۱۷
۱۴	پاکستان	۵۴۶	۰/۰۹
۱۵	کویت	۵۳۹	۰/۰۹
۱۶	عراق	۴۳	۰/۰۱
	جمع	۵۸۱/۸۰۳	۱۰۰

وضعیت تولید علم در ایران در گروه علوم انسانی و موانع توسعه‌ی.....

سهم ایران در سایر کشورها از تولید علمی جهان در پایگاه sci

میزان مشارکت ۱۶ کشور در تولید علمی جهان ثبت شده در پایگاه Sci نشانگر این است که ۱۶ کشور در ۶۱/۵ درصد از تولید علمی جهان مشارکت داشته‌اند، آمریکا دارای بالاترین سهم به میزان ۲۷/۷ درصد می‌باشد، ژاپن، آلمان و انگلستان به سهم‌های نزدیک به یکدیگر به ترتیب ۶/۸۶ درصد، ۶/۵۲ درصد و ۶/۳۶ درصد از تولید علمی جهان را در پایگاه SCI به انجام رسانده‌اند. ایران با سهم ۰/۱ درصد از تولید جهانی SCI در بین ۱۶ کشور، بعد از کشورهای ترکیه، مصر، عربستان سعودی در مرتبه سیزدهم قرار گرفته است. بعد از ایران نیز سه کشور پاکستان، کویت و عراق قرار گرفته‌اند.

وضعیت تولید علمی ایران در بین سایر کشورها در پایگاه SSCI

۱۶ کشور در مجموع در تولید ۸۲۷۷۵ رکورد ثبت شده این پایگاه اطلاعاتی مشارکت داشته‌اند.

از آنجایی که زمینه موضوعی این پایگاه علوم اجتماعی می‌باشد لذا سهم هر کشور حاکی از فعالیت علمی آن در زمینه‌های مرتبط، با این موضوع می‌باشد. آمریکا با ۶۷/۹ درصد دارای بالاترین سهم در بین ۱۶ کشور می‌باشد. انگلستان نیز در وضعیت بالاتری نسبت به سایر کشورها قرار دارد و ۱۴/۶ درصد از تولیدات این کشور را به خود اختصاص داده است. ایران با حضور ۲۸ رکورد در این پایگاه ۰/۰۳ درصد از تولیدات علمی ۱۶ کشور را به خود اختصاص داده و در مرتبه سیزدهم به همراه کویت قرار گرفته است. بعد از ایران پاکستان و عراق قرار گرفته‌اند.

نقش دانشگاهها و موسسات در تولید علمی

میزان حضور دانشگاهها و موسسات در تولید علمی ایران. میزان حضور دانشگاهها و موسسات، مرتبط با میزان حضور نیروی انسانی آن دانشگاهها و موسسات در تولید علمی ایران می‌باشد.

در بین ۵۱ دانشگاه و موسسه ارائه شده دانشگاه شیراز با فراوانی ۱۲۳ دارای بیشترین میزان حضور می باشد. دانشگاه های صنعتی شریف و تهران در مراتب بعدی با فراوانی ۸۴، ۷۷ قرار گرفته اند که در بین ۵۱ دانشگاه و موسسه دانشگاه آزاد اسلامی با فراوانی ۲۰ در رتبه بیست قرار گرفته است.

میزان حضور دانشگاهها و موسسات به تفکیک گروههای عمده تحصیلی گروه علوم انسانی

در جدول شماره ۸ فراوانی حضور دانشگاهها و موسسات در تولید علمی رشته‌های علوم انسانی را مشاهده می کنید.

جدول شماره ۸ توزیع فراوانی حضور دانشگاهها و موسسات در تولید علمی گروه علوم انسانی

ردیف	رشته	دانشگاه / موسسه و فراوانی حضور
۱	روانشناسی	ایران (۵) تهران (۲) ارومیه (۲) شیراز (۱) شهید بهشتی (۱) زنجان (۱) شیراز پزشکی (۱)
۲	روانشناسی اجتماعی	تحقیقات سرطان سینه (۲) پزشکی شیراز (۱)، مازندران (۱)، دانشگاه شیراز (۱)
۳	مدیریت صنعتی	تحقیقات برنامه ریزی و توسعه (۲)، امیرکبیر (۱) آزاد (۱)
۴	روانشناسی کودکان	اصفهان (۲) تربیت معلم (۲)، شیراز (۱)
۵	زبان شناسی	سیستم هوشمند آی پی ام (۱)، شهید بهشتی (۱)
۶	آموزش و پرورش	دانشگاه الزهرا (۱)
۷	علوم رفتاری	علوم زیستی و توانبخشی (۱)
۸	علوم سیاسی	دانشگاه تهران (۱)
۹	مدیریت بهداشت	تحقیقات قلب و عروق
۱۰	مدیریت سیستم و بهره‌وری	تربیت معلم (۱)
۱۱	کتابداری و اطلاع رسانی	مرکز خدمات علمی و اطلاع رسانی جهاد (۱)
	جمع	۳۵

وضعیت تولید علم در ایران در گروه علوم انسانی و موانع توسعه‌ی....

وضعیت تولید علمی ایران در بین سایر کشورها در پایگاه Art & humanities ۳۷۲۸۷ رکورد علمی ثبت شده در این پایگاه از ۱۶ کشور Art & humanities وجود دارد.

امریکا با اختلاف بسیار بالاتر نسبت به سایر کشورها ۶۴/۸ درصد از تولید علمی ۱۶ کشور را بخود اختصاص داده است.

انگلستان نیز با اختلاف قابل توجه نسبت به سایر کشورها در مرتبه دوم قرار دارد، این کشور ۱۷/۸ درصد از مجموع تولید علمی ۱۶ کشور را در این پایگاه به خود اختصاص داده است و ایران بعد از مصر، عربستان سعودی و کویت همپای پاکستان قرار گرفته است و تنها توانسته است ۰/۰۱ درصد از مجموع تولید علمی کشور را در این پایگاه به خود اختصاص دهد.

نقش دانشگاهها و موسسات در تولید علمی

نقش اعضاء هیئت علمی دانشگاهها و موسسات در تولید علمی به تفکیک گروههای عمده تحصیلی.

بخش قابل توجهی از تولید علمی ایران توسط اعضاء هیئت علمی دانشگاهها انجام شده است.

بطور متوسط به ازای ۱۰۰۰ نفر عضو هیئت علمی، ۴۴ رکورد تولید علمی در پایگاههای ISI به ثبت رسیده است.

گروه علوم پایه با نسبت ۰/۱۴ در بین سایر گروهها دارای بالاترین نسبت تولید علمی به اعضاء هیئت علمی می‌باشد.

گروه فنی و مهندسی با نسبت ۰/۰۵۴ در مرتبه دوم قرار دارد و گروه علوم انسانی در رتبه پنجم قرار دارد.

جدول شماره ۹ نسبت تولید علمی به اعضای هیئت علمی به تفکیک گروه‌های عمده تحصیلی

ردیف	گروه تحصیلی	تولید علمی	اعضای هیئت علمی	نسبت تولید علمی به اعضای هیئت علمی
۱	علوم پایه	۵۰۵	۳۶۵۰	۰/۱۴
۲	علوم پزشکی	۲۰۴	۸۱۹۳	۰/۰۲۵
۳	فنی و مهندسی	۱۸۰	۳۳۰۲	۰/۰۵۴
۴	کشاورزی و دامپزشکی	۴۹	۱۶۴۹	۰/۰۳
۵	علوم انسانی	۳۰	۵۴۰۰	۰/۰۰۵
	جمع	۹۶۸	۲۲۱۹۴	۰/۰۴۶

گروه علوم انسانی

نسبت تولید علمی به اعضای هیئت علمی رشته های علوم انسانی در جدول

ذیل ارائه شده است

جدول شماره ۱۰ : نسبت تولید علمی به اعضای هیئت علمی گروه علوم انسانی به تفکیک رشته

ردیف	رشته تحصیلی	تولید علمی	هیئت علمی	نسبت تولید علمی به هیئت علمی
۱	روانشناسی	۱۳	۱۷۴	۰/۰۷
۲	روانشناسی اجتماعی	۴	۲	۲
۳	مدیریت صنعتی	۲	۳۴	۰/۰۶
۴	روانشناسی کودکان	۲	۲	۱
۵	زبان شناسی	۲	۱۹	۰/۱۰
۶	آموزش و پرورش	۱	۹۲	۰/۰۱۱
۷	تاریخ و فرهنگ ایران	۱	۵	۰/۲
۸	علوم رفتاری	۱	۶	۰/۱۷
۹	علوم سیاسی	۱	۱۲۹	۰/۰۰۸
۱۰	مدیریت بهداشت	۱	۹	۰/۱۱
۱۱	مدیریت سیستم و بهره وری	۱	۲	۰/۵
۱۲	کتابداری و اطلاع رسانی	۱	۱۴	۰/۰۷

وضعیت تولید علم در ایران در گروه علوم انسانی و موانع توسعه‌ی.....
همانگونه که در جدول شماره ۱۰ مشخص می‌گردد در گروه علوم انسانی
۴۸۸ عضو هیئت علمی وجود دارد که تنها ۳۰ رکورد علمی تولید کرده اند که
بیشترین تولید مقاله علمی نسبت به اعضاء هیئت علمی در روانشناسی اجتماعی
است.

فراوانی مقالات ایران در نشریات علمی ISI گروه علوم انسانی به تفکیک
رشته (از ۹۸۱ م - ۲۰۰۰ م) در رشته باستان شناسی یا Archneology از ۱۹۸۱ م
تا ۲۰۰۰ م ، ۱۰۰۵۰ مقاله در جهان تولید شده است که ایران هیچ مقاله ای در این
زمینه نداشته است .

در رشته Classical Studies که ۸۶۴۷ مقاله در جهان تولید شده است
ایران هیچ سهمی نداشته است.

در رشته های ارتباطات Communicahen، حقوق Low، هنر و معماری
ایران از لحاظ تولید مقالات علمی هیچ سهمی نداشته است.



جدول شماره ۱۱ فراوانی مقالات ایران در نشریات علمی I SI گروه علوم انسانی به تفکیک رشته

رشته	سال	مقالات ایران	نسبت ارجاعات به مقالات ایران	مقالات جهان	نسبت ارجاعات به مقالات جهان	درصد مقالات ایران در جهان
Economic	۱۹۸۱	۱	۰	۴۶۸۲	۱۰۷۴	۰/۰۲۱
	۱۹۸۳	۱	۱	۴۹۹۳	۱۰۶	۰/۰۲۰
	۱۹۸۴	۱	۰	۴۹۰۸	۹۹۷	۰/۰۲۰
	۱۹۸۹	۱	۰	۵۷۶۸	۸۴۴	۰/۰۱۷
	۱۹۹۳	۱	۱	۶۰۹۸	۶۱۱	۰/۰۱۶
	۱۹۹۶	۱	۳	۶۸۱۹	۳۴۹	۰/۰۱۵
	۱۹۹۸	۱	۰	۷۱۳۲	۱۴۵	۰/۰۱۴
	۱۹۹۹	۱	۰	۷۰۱۷	۰/۵۸	۰/۰۱۴
جمع	۸		۱۱۹۴۶۹		۰/۰۰۶	
Education	۱۹۸۲	۱	۲	۲۸۱۹	۴	۰/۰۳۵
	۱۹۸۸	۲	۱۵	۲۴۰۹	۴۶۲	۰/۰۸۳
	۱۹۹۰	۱	۲	۲۵۸۱	۴۷۸	۰/۰۳۹
	۱۹۹۲	۱	۱	۲۴۵۳	۴۰۸	۰/۰۴۱
	۲۰۰۰	۱	۰	۲۶۲۶	۰/۰۷	۰/۰۲۸
جمع	۷	-	۵۱۲۲۷	-	۰/۰۱۳	
Environ studies eography & Developmem	۱۹۸۱	۱	۳	۱۸۵۴	۴۹۷	۰/۰۵۴
	۱۹۸۲	۲	۱	۱۹۴۴	۵۱۹	۰/۱۰۳
	۱۹۸۳	۱	۶	۲۰۴۳	۵۱۶	۰/۰۴۹
	۱۹۸۵	۱	۱	۲۱۲۰	۴۹۶	۰/۰۴۷
	۱۹۸۶	۱	۱	۲۱۳۱	۴۶۵	۰۴۷
	۱۹۸۷	۲	۰	۲۱۵۸	۴۷۷	۰۹۳
	۱۹۹۰	۲	۵	۲۳۶۸	۴۶۲	۰۸۴

وضعیت تولید علم در ایران در گروه علوم انسانی و موانع توسعهی.....

جدول شماره ۱۲

رشته	سال	مقالات ایران	نسبت ارجاعات به مقالات ایران	نسبت ارجاعات به مقالات جهان	درصد مقالات ایران در جهان	مقالات جهان
Environment studies Geography & Development	۱۹۹۱	۱	۰	۴۰۸۶	۰/۰۴۴	۲۰۲۵۵
	۱۹۹۴	۱	۰	۴۰۲۲	۰/۰۴۱	۲/۴۱۱
	۱۹۹۶	۱	۱	۳/۱۱	۰/۰۰۰	۲/۵۹۴
	۱۹۹۷	۲	۰/۵	۲۳۲	۰/۰۹	۲/۵۳۳
	۱۹۹۸	۴	۰/۲۵	۱/۴۴	۰/۱۵۰	۲۶۶۲
	۲۰۰۰	۲	۰	۰۱۲	۰/۰۶۸	۲۰۹۵۰
جمع		۲۲			۰/۰۴۷	۴۶۹۵۸
General	تا ۱۹۸۱	۰	۰	۰	۰	۳۹۴۷۱
	۲۰۰۰					
History	۱۹۸۵	۱	۱	۱/۷۴	۰/۰۳۴	۲۰۹۵۵
	۱۹۹۷	۲	۰	۰۵۱	۰/۰۶۰	۳/۳۰۹
جمع کل		۳	-	-	۰/۰۰۵	۵۹۷۱۵
Language & linguistic	۱۹۹۲	۱	۱	۱/۱۴	۰/۰۵۳	۱/۸۹۶
	۱۹۹۳	۱	۰	۱/۱۸	۰۰۶۰	۱۰۶۵۶
	۱۹۹۶	۱	۱	۰/۶۲	۰۰۶۱	۱۰۶۳۳
	۱۹۹۷	۱	۰	۰۴۹	۰۰۵۸	۱۰۷۳۸
	۱۹۹۸	۱	۰	۰۲۸	۰۰۶۱	۱۶۳۷
	۱۹۹۹	۱	۰	۰۱۸	۰۰۶۶	۱۵۰۹
جمع		۶	-	-	۰/۰۱۹	۳۱۶۲۲

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول شماره ۱۳

رشته	سال	مقالات ایران	نسبت ارجاعات به مقالات ایران	مقالات جهان	نسبت ارجاعات به مقالات جهان	درصد مقالات ایران در جهان
Library & information cience	۱۹۸۱	۱	۵	۱۴۶۹	۲/۹۱	۰/۰۶۸
	۱۹۸۸	۱	۱	۰/۵۳۱	۲/۸۹	۰۰۶۵
	۱۹۹۲	۱	۰	۱/۷۹۹	۲/۳۶	۰۰۵۶
	۱۹۹۳	۱	۱	۱/۷۳۸	۲/۳۵	۰۰۵۸
	۱۹۹۷	۳	۳	۱/۵۶۷	۱/۶۳	۰/۹۱
	۱۹۹۸	۱	۱	۱/۶۲۸	۱/۸۵	۰۰۶۱
	۱۹۹۹	۱	۰	۱/۷۵۳	۰/۷	۰۰۵۷
	۲۰۰۰	۱	۰	۱۵۴۵	۰/۹	۰/۰۶۵
جمع		۱۰	-	۳۳۶۷۱	-	۰/۰۲۹
Literature	۱۹۸۱	۱	۱	۴۴۸۵	۰۳۶	۰۰۲۲
	۱۹۸۷	۱	۰	۴۲۸۰	۰۶	۰۰۲۳
	۱۹۹۰	۱	۰	۳۴۵۴	۰۷۶	...
	۱۹۹۳	۱	۰	۳/۹۵۰	۰/۴۸	۰۰۲۵
	۱۹۹۴	۱	۰	۳/۹۳۷	۰۴۴	۰۰۲۵
جمع		۵	-	۸۵۰۳۷	-	۰/۰۰۵
Management	۱۹۹۱	۱	۲	۲/۰۳۶	۹/۷۱	۰/۰۴۹
	۱۹۹۳	۱	۲	۲/۱۹۱	۷/۱۴	۰۰۴۶
	۱۹۹۸	۳	۰	۲/۶۱۰	۱/۵۲	۰۱۱۵
	۱۹۹۹	۱	۰	۲/۵۳۵	۰/۵۴	۰۰۳۹
	۲۰۰۰	۲	۰	۲/۶۵۰	۰/۱۲	۰۰۷۵
جمع		۸	-	۴۳۶۲۰	-	۰/۰۱۸

جدول شماره ۱۴

رشته	سال	مقالات ایران	نسبت ارجاعات به مقالات ایران	مقالات جهان	نسبت ارجاعات به مقالات جهان	درصد مقالات ایران در جهان
Multidisciplinary	۱۹۸۱	۸	۴/۱۳	۹۰۹۶۶	۹۰۲۵	۰۰۸۰
	۱۹۸۲	۳	۷/۳۳	۱۰۵۴۲	۹۰۲۵	۰۰۲۸
	۱۹۸۴	۱	۵	۱۰۱۶۵	۸۰۶	۰۰۱۰
	۱۹۸۷	۱	۴	۱۰۲۴۵	۷۰۲	۰۰۱۰
	۱۹۹۱	۱	۶	۹۵۲۱	۶۰۲۳	۰۰۱۱
	۱۹۹۲	۶	۱	۱۰۵۴۹	۶۰۹۱	۰۰۵۷
	۱۹۹۳	۳	۱۰۶۷	۹۰۲۵۴	۶۰۲۹	۰۰۳۲
	۱۹۹۴	۲	۰	۹۹۹۵	۵۰۶۴	۰۰۲۰
	۱۹۹۵	۱	۵	۹۴۶۶	۵۰۱۷	۰۰۱۱
	۱۹۹۶	۴	۳۰۷۵	۹۰۵۵۸	۴۰۳۶	۰۰۴۲
	۱۹۹۷	۶	۱۰۵	۹۰۶۶۸	۳۰۱۹	۰۰۶۲
	۱۹۹۸	۷	۰۸۶	۱۰۴۲۷	۲۰۳۴	۰۰۶۷
	۱۹۹۹	۱۰	۰۵	۹/۸۰۲	۱۰۱۱	۰۱۰۲
۲۰۰۰	۶	۰	۱۰۹۱	۰۱۹	۰۰۵۴	
جمع				۱۹۹۷۴		۰/۰۳
Philosophy	۱۹۸۲	۱	۰	۲/۰۱۲	۱۰۴۵	۰۰۵۰
	۱۹۸۸	۱	۰	۱/۹۴۹	۱۰۵۳	۰۰۵۱
	۱۹۹۴	۱	۰	۲/۱۷۸	۱/۱۹	۰۰۴۶
	۱۹۹۵	۱	۱	۲/۲۰۸	۰/۹۷	۰۰۴۵
	۱۹۹۹	۲	۰	۲/۱۲۶	۰۲۲	۰/۰۹۴
جمع		۶	-	۴۱۵۹۹	-	۰/۰۱۴

جدول شماره ۱۵

رشته	سال	مقالات ایران	نسبت ارجاعات به مقالات ایران	مقالات جهان	نسبت ارجاعات به مقالات جهان	درصد مقالات ایران در جهان
Neurosciences & behavior	۱۹۸۱	۵	۲۲/۴	۱۳/۶۰۱	۳۴/۱	۰/۰۳۷
	۱۹۸۲	۱	۰	۱۴/۱۶۲	۳۴/۱	۰/۰۰۷
	۱۹۸۳	۱	۱۸	۱۴/۹۴۵	۳۲/۵۷	۰/۰۰۷
	۱۹۸۴	۴	۷/۲۵	۱۵/۱۴۹	۳۳/۷۳	۰/۰۲۶
	۱۹۸۵	۴	۹/۷۵	۱۶/۵۷۵	۳۱/۳۴	۰/۰۲۴
	۱۹۸۶	۴	۱۶	۱۷/۶۴۹	۳۰/۸۲	۰/۰۲۳
	۱۹۸۷	۲	۱۲/۵	۱۸/۰۰۲	۳۱/۱۳	۰/۰۱۱
	۱۹۸۸	۲	۱۲	۱۸/۳۳۴	۳۰/۹۷	۰/۰۱۶
	۱۹۸۹	۲	۱۳	۱۹/۶۲۶	۲۹/۱۷	۰۰/۱۰
	۱۹۹۰	۴	۱۱/۷۵	۲۰/۳۵۲	۲۹	۰/۰۲۰
	۱۹۹۱	۶	۶/۸۳	۲۱/۰۲۴	۲۷/۱۳	۰۰/۲۹
	۱۹۹۲	۵	۸/۶	۲۳/۵۴۴	۲۵/۴۲	۰۰/۲۱
	۱۹۹۳	۲	۶/۶۷	۲۲/۶۹۵	۲۴/۴۷	۰/۰۱۳
	۱۹۹۴	۷	۱۰/۷۱	۲۴/۲۹۸	۲۰/۸۷	۰/۰۲۹
	۱۹۹۵	۱۳	۷/۷۷	۲۴/۷۳۰	۱۸/۰۶	۰/۰۵۳
	۱۹۹۶	۱۲	۶/۴۲	۲۶/۲۵۸	۱۴/۰۴	۰/۰۴۶
	۱۹۹۷	۶	۳	۲۷/۰۱۳	۱۰/۹۷	۰۰/۲۲
	۱۹۹۸	۱۴	۱/۲۱	۲۷/۶۰۱	۷/۰۴	۰/۰۵۱
	۱۹۹۹	۱۸	۰/۹۴	۲۸/۲۶۵	۳/۱۸	۰/۰۶۴
	۲۰۰۰	۱۵	۰/۰۷	۲۸/۵۱۹	۲/۰۵	۰/۰۵۳
جمع		۱۲۹	-	۴۲۲۷۵۱	-	۰/۰۳

جدول شماره ۱۶

رشته	سال	مقالات ایران	نسبت ارجاعات به مقالات ایران	مقالات جهان	نسبت ارجاعات به مقالات جهان	درصد مقالات ایران در جهان
Political Science & Public Administration	۱۹۸۲	۲	۶	۳/۲۲۸	۳/۴۶	۰/۰۶۲
	۱۹۸۳	۱	۱	۳/۳۸۰	۳/۳۲	۰/۰۳۰
	۱۹۸۴	۱	۱	۳/۱۸۹	۳/۷۸	۰/۰۳۱
	۱۹۸۷	۲	۰/۵	۳/۴۹۵	۳/۳۴	۰/۰۵۷
	۱۹۹۲	۱	۱	۳/۴۷۷	۳/۲۹	۰/۰۲۹
	۱۹۹۳	۱	۰	۳/۸۲۰	۳/۴۶	۰/۰۲۶
	۱۹۹۴	۱	۱	۳/۷۲۹	۲/۸	۰/۰۲۷
	۱۹۹۶	۱	۰	۳/۸۹۳	۲/۰۵	۰/۰۲۶
	۱۹۹۸	۱	۱	۳/۹۱۹	۱/۰۵	۰/۰۲۶
	۱۹۹۹	۱	۰	۴/۰۵۴	۰/۴	۰/۰۲۵
۲۰۰۰	۱	۰	۳/۹۶۹	۰/۰۸	۰/۰۲۵	
جمع	-	۱۳	-	۷۱۴۷۸	-	۰/۰۱۸
Religion & Teology	۱۹۹۴	۱	۰	۱/۳۲۴	۰/۰۲	۰/۰۷۶
جمع	-	۱	-	۲۷۰۸۱	-	۰/۰۰۳
Social & work Social Policy	۱۹۹۳	۱	۰	۱/۷۴۸	۴/۰۴	۰/۰۵۷
جمع	-	۱	-	۲۵۹۸۲	-	۰/۰۰۲

پرتال جامع علوم انسانی

جدول شماره ۱۷

رشته	سال	مقالات ایران	نسبت ارجاعات به مقالات ایران	مقالات جهان	نسبت ارجاعات به مقالات جهان	درصد مقالات ایران در جهان	
Psychology	۱۹۸۱	۲	۶/۵	۱۱/۲۸۳	۱۴/۴۷	۰/۰۱۸	
	۱۹۸۲	۱	۰	۱۱۵۶۵	۱۴/۷۸	۰/۰۰۹	
	۱۹۸۴	۱	۷	۱۱۳۲۳	۱۴/۴۵	۰/۰۰۹	
	۱۹۸۷	۲	۳	۱۱۵۸۶	۱۵/۰۷	۰/۰۱۷	
	۱۹۸۸	۱	۱	۱۱۸۶۲	۱۳/۸۹	۰/۰۰۸	
	۱۹۸۹	۵	۷	۱۲۱۸۴	۱۳/۵	۰/۰۴۱	
	۱۹۹۰	۴	۰/۳۵	۱۲۴۸۴	۱۳/۱	۰/۰۳۲	
	۱۹۹۲	۶	۲/۵	۱۳۲۵۷	۱۰/۸۱	۰/۰۴۵	
	۱۹۹۳	۲	۹	۱۲۵۰۴	۹/۶۷	۰/۰۱۶	
	۱۹۹۴	۳	۱/۶۷	۱۳/۶۹۱	۸/۱	۰/۰۲۲	
	۱۹۹۵	۱	۰	۱۵۴۷۰	۶/۴۸	۰/۰۰۶	
	۱۹۹۷	۵	۰	۱۴۷۲۱	۳/۷۳	۰/۰۳۴	
	۱۹۹۸	۲	۵	۱۴۷۱۴	۲/۱۸	۰/۰۱۴	
	۱۹۹۹	۶	۱/۶۷	۱۴۶۷۶	۰/۹۹	۰/۰۴۱	
	۲۰۰۰	۱۰	۰/۱	۱۵۰۸۵	۰/۲	۰/۰۶۶	
	۹	-	۵۲	-	۲۵۹۳۵۹	-	۰/۰۲

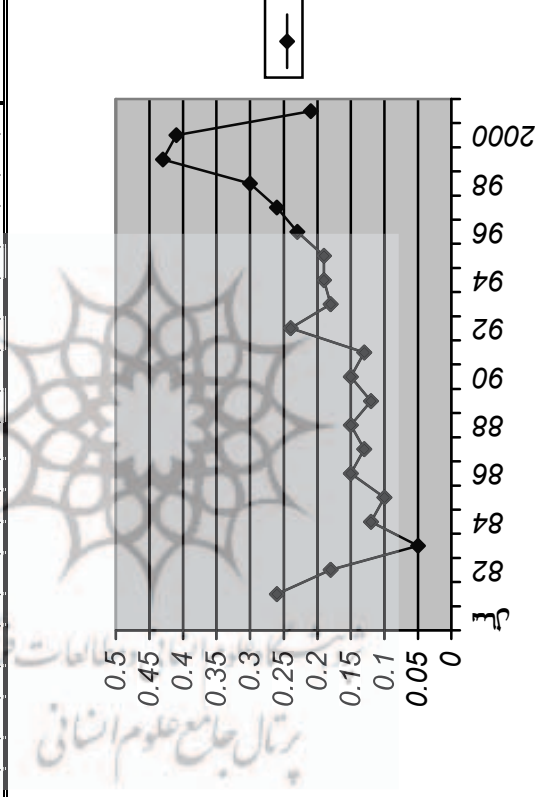
جدول شماره ۱۸

رشته	سال	مقالات ایران	نسبت ارجاعات به مقالات ایران	مقالات جهان	نسبت ارجاعات به مقالات جهان	درصد مقالات ایران در جهان	
Socialogy & Anthropolgy	۱۹۸۲		۲/۳۳	۳/۹۲۱	۹/۴	۰/۰۷۷	
	۱۹۸۴	۲	۶	۳/۶۹۰	۸/۶۹	۰/۰۲۷	
	۱۹۸۵	۱	۱	۴/۱۴۳	۹/۹۴	۰/۰۲۴	
	۱۹۸۶	۱	۳/۲	۴/۱۰۶	۸/۹۸	۰/۱۲۲	
	۱۹۸۷	۵	۱	۳/۷۰۲	۷/۸۲	۰/۰۲۷	
	۱۹۸۸	۴	۵	۳/۸۹۸	۸/۵	۰/۱۰۳	
	۱۹۸۹	۱	۲	۴/۰۳۷	۷/۵۷	۰/۰۲۵	
	۱۹۹۰	۱	۰	۴/۲۷۹	۶/۵۵	۰/۰۲۳	
	۱۹۹۱	۲	۱/۵	۴/۳۳۴	۵/۹۱	۰۰۴۶	
	۱۹۹۲	۱	۹	۴/۴۳۷	۵/۵۳	۰/۰۲۳	
	۱۹۹۳	۱	۰	۴/۶۴	۵/۲	۰/۰۲۴	
	۱۹۹۴	۱	۰	۴/۴۹۱	۴/۲	۰/۰۲۲	
	۱۹۹۵	۲	۰	۴۶۷۶	۳/۶۸	۰/۰۴۳	
	۱۹۹۶	۱	۰	۴۶۱۸	۲/۷۷	۰/۰۲۲	
	۲۰۰۰	۴	۰	۴۹۳۸	۰/۱۴	۰/۰۸۱	
	جمع	-	۲۹	-	۸۴۹۴۰	-	۰/۰۳۴

فصلنامه پژوهشهای تربیتی

جدول شماره ۱۹ فراوانی مقالات ایران و جهان به تفکیک سال در گروه علوم انسانی از ۱۹۸۱ تا ۲۰۰۰ میلادی

سال	ایران	جهان	سهم ایران	جمع
۸۱	۱۹	۷۲۰۲۷	۰/۰۲۶	
۸۲	۱۴	۷۸۵۵۸	۰/۰۱۸	
۸۳	۴	۷۵۹۰۲	۰/۰۰۵	
۸۴	۹	۷۴۴۸	۰/۰۱۲	
۸۵	۷	۱۵۹۷۸	۰/۰۱۰	
۸۶	۱۱	۲۱۱۲۸	۰/۰۱۵	
۸۷	۱۱	۶۹۷۸۷	۰/۰۲۱	
۸۸	۲۲	۶۶۲۰۷	۰/۰۳۱	
۸۹	۱۰	۷۵۰۲۷	۰/۰۲۱	
۹۰	۲۱	۱۰۰۱۲۸	۰/۰۳۱	
۹۱	۱۱	۶۶۵۵۷	۰/۰۲۱	
۹۲	۲۲	۱۱۱۱۶	۰/۰۳۲	
۹۳	۶۱	۲۶۱۸۷	۰/۰۳۱	
۹۴	۱۸	۶۶۰۶	۰/۰۲۶	
۹۵	۱۸	۷۲۰۲۶	۰/۰۲۶	
۹۶	۲۲	۹۵۸۰	۰/۰۳۲	
۹۷	۲۵	۱۵۲۶	۰/۰۲۶	
۹۸	۲۴	۹۷۵۹۹	۰/۰۳۰	
۹۹	۴۲	۱۷۸۰۶	۰/۰۴۲	
۱۰۰۰	۴۲	۱۰۱۱۰۶	۰/۰۴۲	
۱	۳۶۱		۰/۰۲۰	



نمودار توزیع مقالات ایران در گروه علوم انسانی بین سالهای ۱۹۸۱ تا ۲۰۰۰ میلادی

وضعیت تولید علم در ایران در گروه علوم انسانی و موانع توسعه‌ی.....

جدول شماره ۲۰: فراوانی مقالات ایران از سال ۱۹۸۱ تا ۲۰۰۰ م در گروه علوم انسانی

رشته	مقالات ایران	مقالات جهان	سهم ایران
Economic	۸	۱۱۹/۴۶۹	۰/۰۰۶
Education	۷	۵۱۲/۲۲۷	۰/۰۳۸
Social work Social policy	۱	۳۵۹/۲۸۲	۰/۰۰۲
Environment Geognaphy Develoment	۲۲	۴۶/۹۵۸	۰/۰۴۷
Psychology	۵۲	۲۵۹/۳۵۹	۰/۰۲
History	۳	۵۹۷۱۵	۰/۰۰۵
Language	۶	۳۱/۶۲۲	۰/۰۱۹
Sociology	۲۹	۸۴۹۴۰	۰/۰۳۴
Library & Information	۱۰	۳۳/۶۷۱	۰/۰۲۹
Literature	۵	۸۵/۰۳۷	۰/۰۰۵
Management	۸	۴۳/۶۲۰	۰/۰۱۸
Multidis cipln ary	۶۰	۱۹۹/۷۴۰	۰/۰۳
Philosophy	۶	۴۱/۵۹۹	۰/۰۱۴
Neuroscience behaviar	۱۲۹	۴۲۲/۷۵۱	۰/۰۳
Political science	۱۳	۷۱۴۷۸	۰/۰۱۸
Rehgion	۱	۲۷۰۸۱	۰/۰۰۳
جمع	۳۶۰	۲/۳۹۸/۵۴۹	۰/۳۱۸

همانگونه که در جدول شماره ۲۰ مشاهده می‌گردد از سال ۱۹۸۱ م تا ۲۰۰۰ م فقط در ۱۶ رشته فرعی علوم انسانی ۲/۳۹۸/۵۴۹ مقاله تولید شده است که سهم ایران در بین این ۱۶ رشته فرعی ۳۶۰ مقاله است که یعنی ایرانیان در هر سال تنها ۱۸/۹ مقاله علمی تولید کرده‌اند که در هر ۱۶ رشته فرعی گروه علوم انسانی تنها در سال ۱/۱ مقاله علمی تولید شده است. و با توجه به اینکه در گروه علوم انسانی ۵۴۰۰ نفر به عنوان عضو هیئت علمی فعالیت دارند در صورت تقسیم تعداد مقالات علمی تولید شده سهم هر یک از اعضاء هیئت علمی ۰/۰۶ است و از بین ۵۴۰۰ نفر هیئت علمی تنها ۴۸۸ نفر دارای مقاله هستند که ۰/۰۹ درصد جامعه آماری اعضاء هیئت علمی گروه علوم انسانی را تشکیل می‌دهند.

نتیجه بحث

تحقیق زاده بارقه ناگهانی یک فکر نسیت ، بلکه فعالیتی است نظامند در جهت پی بردن به چرایی ها و جگونگی های یک مساله با استفاده از ابزارهای علمی مناسب.

و آینده از آن کشورهای خواهد بود که اهداف ملی علم و تکنولوژی خود را به خوبی تنظیم می کنند و قادرند با انتخاب راهبردهای مناسب برابری نسبی یا مطلق را در عرصه دانش و پژوهشهای علمی و تکنولوژیک جهانی بدست آورند اما کارکرد واقعی علم در جامعه ما چیست ؟ جایگاه دانشگاه کجاست؟ با کدامین راهبرد جهت کاربردی کردن تحقیقات حرکت می کنیم ؟ چه راهبردی برای آینده داریم؟

واقعیت غیر قابل انکار این است که جامعه ما با وجود ذخایر و اندوخته های علمی فراوان و با برخورداری از همه استعدادها و خلاقیت های شکوفان ، در زمینه پژوهش به معنای امروزی و به شکل نهادینه آن، هنوز در جایگاه راستین خود قرار نگرفته و به معنایی در حال گذار از منزلگاههای نخست است .

در حوزه پژوهشهای علمی عموماً دو دسته از ملاکها و معیارها برای سنجش کیفیت تحقیقات مطرح هستند: معیارهای درونی (داخلی) و معیارهای بیرونی (خارجی) معیارهای درونی، در واقع معیارهای برای میزان بازدهی و کارایی هستند با این هدف که بتوان درباره احتمال و میزان حصول نتایج علمی مطلوب و مهم و برحسب میزان استفاده از منابع اختصاص یافته قضاوت کرد .

این قبیل معیارها عبارتند از: آیا دانشمندان و پژوهشگران در آن حوزه خاص تحقیقاتی از توانایی و قابلیت برخوردارند؟

آیا این حوزه خاص به آن حد از پختگی آمادگی و قابلیت رسیده است که بتوان انتظار پیشرفت و بهره وری از آن را داشت.

ملاکهای بیرونی برای این منظور هستند که بتوان درباره اهمیت سودمندی

وضعیت تولید علم در ایران در گروه علوم انسانی و موانع توسعه‌ی.....

و با ارزش بودن فعالیت علمی و تحقیقات قضاوت کرد به این ترتیب ملاک هایی که به عنوان ملاک های بیرونی برای سنجش کیفیت پژوهشهای علمی مطرح شده اند عبارتند از: شایستگی و قابلیت فن آوران، شایستگی و قابلیت اجتماعی و شایستگی قابلیت علمی منظور از قابلیت فن آوران ارتباط فن آوری و سودمندی و کاربردی بودن یک فعالیت علمی است.

غرض از قابلیت اجتماعی، اثرهای مستقیم اجتماعی تحقیقات علمی مربوط و ارتباطی است که آن تحقیقات با ارزش های انسانی و بهبود وضع زندگی انسانها پیدا می کند.

اما در ارزیابی تحقیقات در ایران شاهد این هستیم که مرکز تحقیقاتی فاقد سیستم بازاریابی نتایج تحقیقات هستند چرا وضعیت تولید علم در گروه علوم انسانی نسبت به سایر گروههای آموزشی نامناسب است؟ به چند دلیل می توان اشاره داشت:

- میزان قابلیت و شایستگی علمی یک فعالیت در علوم محض بستگی دارد به مشارکت و روشنفکری و تبیینی که آن فعالیت و تحقیق علمی نسبت به رشته های علمی مجاور دارد که متأسفانه در گروه علوم انسانی و چنین ویژگی وجود ندارد.

- هر نوع روش شناسی تحقیق، نیازمند پشتوانه نظری تئوریک مستحکمی است و از جهت عکس آن نیز در برخورد با هر گونه نظریه ای باید دیدگاههای روش شناسی را شناخت و در آن ملحوظ کرد که این مورد در تمامی رشته های موجود در گروه علوم انسانی مصداق ندارد و خیلی از رشته های موجود فاقد یک پشتوانه نظری تئوریک مستحکم می باشند.

- ارزیابی غلط طرحهای پژوهشی گروه علوم انسانی مشابه طرحهای صنعتی و عمرانی که همیشه ممکن است این سوال بدون پاسخ در زمینه های علوم

انسانی در اذهان باقی بماند که با اختصاص بودجه به تحقیقات این گروه چه چیزی عاید شده است یا می‌شود؟

با توجه به مطالب فوق برای رفع موانع تولید علمی و توسعه علم در ایران و جهان بایستی یک محیط پژوهشی بارور ایجاد نمایم.

یک محیط تحقیقاتی بارور دارای هدفهای سازمانی و فردی مشخص است تاکید خاص بر پژوهش دارد و فرهنگ منحصر به خود را داراست و دارای محیطی است که امکان تبادل نظریات را فراهم آورده به طور هوشیارانه و هدفمند اعضا جدید را سازماندهی می‌نماید.

چنین سازمانی تعداد قابل توجهی محقق را که به نحوی مطلوب در سازمان جای گرفته‌اند و در عین حال امکان برانگیخته شدن در نتیجه تبادل نظریات با یکدیگر و نیز با دیگر محققان را دارا هستند شامل می‌شود. گروه بارور دارای امکانات کافی است اما مهمتر از آنکه منابع و امکانات از نظر افراد گروه قابل دسترس تصور می‌شود و در نهایت این گروه ساختار سازمانی افقی با مدیر دارد.

مدیر نیز تسهیل کننده باروری گروه از طریق اجرای مدیریت مشارکتی بوده، خود فردی با تجربه در زمینه پژوهش به شمار می‌رود و نقشی مهم اما نه چندان غالب در طرحریزی برنامه‌های پژوهشی محققان داشته، اهداف سازمان را همواره مدنظر قرار داده در بکارگیری نیروهای جدید با دقت زیاد عمل می‌کند. و اگر می‌خواهیم علم برای دانش، دانش برای پیشرفت باشد و علم برای صلح و توسعه باشد و علم در جامعه و علم برای جامعه باشد باید یک محیط پژوهشی بارور ایجاد کرد در غیر این صورت:

با فرض تداوم رشد تولید علم توجه داشته باشیم که کره جنوبی در سال ۲۰۰۶ م به وضعیت سال ۱۹۷۷ م ژاپن و در سال ۲۰۱۲ به وضعیت سال ۱۹۹۷ امریکا خواهد رسید، و اما کشور ما ایران در سال ۲۰۱۴ به میزان موفقیت کره جنوبی در سال ۱۹۹۷ خواهد رسید؟

آیا سزاوار چنین وضعیتی هستیم!!؟

کتابنامه

- ۱- انصافی، سکینه (۱۳۸۱). دانش ایران در سطح بین‌المللی. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.
- ۲- بلاند، کارول (۱۳۷۶). خصوصیات یک محیط پژوهشی بارور. ترجمه فروهر معیری. فصلنامه رهیافت. شماره ۱۵.
- ۳- راب، والتر، (۱۳۷۶). وضعیت پژوهش ما، چگونه است؟ ترجمه طاهره ژیان احمدی. فصلنامه رهیافت. شماره ۱۵.
- ۴- روش تحقیق: کم و کیف و راهکارها. (۱۳۷۶) فصلنامه رهیافت. شماره ۱۵.
- ۵- صباغیان، علی (۱۳۷۸). همایش جهانی علم برای قرن بیست و یکم. فصلنامه رهیافت. شماره ۲۱.
- ۶- فرهودی، (۱۳۷۸). نخستین همایش بررسی مسائل علمی پژوهشی کشور. فصلنامه رهیافت. شماره ۲۱.
- ۷- لاریجانی، فاضل. (۱۳۷۶). پژوهش و سنجش. فصلنامه رهیافت، شماره ۱۵.
- ۸- لاریجانی، فاضل (۱۳۷۶). آینده و تحقیقات. فصلنامه رهیافت، شماره ۱۵.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی